

17. Management stresu

17.1. Sledování zdravotního stavu prasat

Zdravotní stav je jedním z ukazatelů dobrého welfare těchto zvířat, které je ovlivněno genetickou výbavou zvířete, výživou a faktory prostředí. Jedním z ukazatelů dobré úrovně welfare stejně jako zdraví zvířat jsou produkční ukazatele. Například dlouhověkost prasnice společně s optimálním počtem odstavených selat z jednoho vrhu je ukazatelem dobré péče. Ve výkrmu je minimální denní přírůstek v kvalitním chovu ustanoven na 800g za den a dobou výkrmu do 175 dnů, přičemž hraje roli také pH měření u masa čerstvě poražených zvířat. Pokud není některého z těchto bodů v chovu dosaženo, je vhodné zvážit všechny aspekty související s welfare prasat, výživou, vhodností prostředí apod., aby se zjedнала náprava. Na špatné prostředí může poukazovat míra a četnost vzájemných útoků, poranění o nevhodné technologie, otlaky a zlomeniny končetin.

Rizikovými oblastmi z pohledu welfare a zdraví zvířat je přenos infekčních onemocnění. K tomuto přispívá příliš velká hustota prasat, nedostatečná vzdálenost mezi ustájenými skupinami prasat, nedostatečné větrání a další aspekty týkající se mikroklimatu v dané stáji, nedobrá úroveň imunity, krmné dávky a dalších faktorů ovlivňující zdraví a odolnost zvířat a usnadňující přenos patogenů mezi jedinci současně s nízkou životní úrovní.

V případě zdraví je speciální sledování stavu selat, protože jsou základem pro budování skupin pro výkrm. Důležitými faktory u selat, kterým je třeba věnovat pozornost, je porodní hmotnost, přísun živin a kolostra v prvních hodinách po narození, řešení obecného nedostatku železa u selat, termoregulace (vhodná teplota prostředí), dostatek mléka od prasnice, případně zajištění příkrmu, imunitní stav jedince a také počet selat ve vrhu a zda jsou všechna od prasnice dostatečně nakrmena.

Odstav selat je jednou z nejvíce stresujících událostí v jejich životě. Mezi hlavní rizika a narušení jejich welfare s možným dopadem v budoucnosti a výkrmu je snížení množství imunoaktivních látek obsažených v mateřském mléce, zvýšení infekčního tlaku a stres. Je třeba sledovat ukazatele jako je hmotnostní přírůstek u této kategorie, poruchy chování, mortalita a morbidita.

V souvislosti s ochranou zdraví selat souvisí také prevence vzniku onemocnění, tzv. biologická bezpečnost. Jde o soubor opatření, které začínají už ve vhodném umístění farmy,

vhodných technologiích a dalších aspektů, které slouží jako prevence před zavlečením nákazy do chovu. Jde o lokalizaci chovu prasat od jiných chovů prasat a rovněž zabránění divokým populacím, aby se mohli k těmto stájím přiblížit. Silnice, železnice a další komunikace by se měli nacházet v dostatečné vzdálenosti od farmy. Obvod farmy by měl tvořit pevný plot či jiné oddělené od prostor mimo farmu a stáje by neměli být součástí tohoto obvodu, který slouží jako mechanická překážka před vniknutím cizích osob nebo zvířat, které by mohli znamenat hrozbu pro chov. Krmivo je obzvláště nebezpečné z hlediska biologické bezpečnosti a měla by být brána zřetel na kvalitní krmivo od osvědčeného dodavatele nebo z bezpečných míst. Také uskladněno by krmivo i případně stelivo mělo být tak, aby se předešlo jeho znehodnocení nebo by mohlo znamenat hrozbu pro prasata. Vozy, které přivážejí krmivo, případně odvázejí kejdu, by se měli po areálu pohybovat v co nejmenším rozsahu. Dopravní prostředky pro převoz prasat musí být pravidelně a bezprostředně po každém převozu vyčištěny a vydezinfikovány, obzvláště jedná-li se o převoz zvířat z několika různých chovů. Osoby by se před každým vstupem do stáji také umýt a vydezinfikovat, převléci se a pohyb návštěvníků nebo osob mimo pracovníky by měl být co nejvíce omezen. Samozřejmostí je nevstupovat do chovu po předchozí návštěvě jiného chovu, optimální doba mezi těmito návštěvami by měla být alespoň tři dny.

17.2. Diagnostika stresu u prasat

Během života prasat v intenzivních chovech s vnitřními stájemi dochází k mnoha stresovým situacím. Od narození selete dochází k manipulaci, u odstavu k zásadní změně života. Ve výkrmu jsou prasata ustájena v chudém prostředí, kde nemohou uplatňovat celou řadu etologických potřeb jako je rytí, v případě prasnic jde o nemožnost přípravy hnízda pro selata a snížená možnost péče o ně. Stres lze u prasat diagnostikovat sledováním projevů jejich chování, četnost útoků, je zde také možnost použití protokolů, například Welfare Quality. Dobrým ukazatelem stresu jsou produkční ukazatele a také výskyt poruch chování nebo stereotypního chování. Laboratorními postupy lze zjistit hladinu glukokortikoidů v moči nebo faeces a na základě těchto hodnot porovnávat určité situace nebo změny v chovu a jejich dopad na zvířata.